

Kultur som handling og tanke

Nanna Bøndergaard Butters og Jette Tofte Bøndergaard

At gøre kultur i skolen: interkulturel praksis i historieundervisningen

København: Akademisk Forlag, 2010

218 sider inklusive litteraturliste og register

ISBN: 978-87-500-4160-3

Begreberne kultur og kulturmøder fremstår som væsentlige i såvel folkeskolens formålsparagraf (§1) som i formål og slutmål for faget historie (Faghæfte 2009 Historie), men ingen af stederne bliver begreberne klart definerede. Det er udgangspunktet for bogens forfattere, som har sat sig for at diskutere, hvordan 'kultur' meningsfuldt kan indgå i undervisningen i folkeskolen eksemplificeret ved og afgrænset til faget historie. I princippet kunne diskussionen have været foldet ud til alle skolens fag, til situationer hvor 'kultur' bruges og opleves relevant og afgørende for situationen. Bogens tematik er væsentlig i betragtning af skolehverdagen med dens sammensatte elevkredse, og fordi håndteringen af 'flerkulturelle situationer' bliver stedse mere påtrængende jo mere kultur gøres til noget afgørende mellem mennesker.

Det er bogens grundtanke, at 'kultur' ikke er statisk, eller noget som forefindes, men derimod noget som gøres i interaktion mellem mennesker. Derfor påpeger forfatterne væsentligheden i at skelne mellem 'virkeligheden som sandhed' og 'virkeligheden som virkningsfuldhed'. Det vil sige en skelnen mellem kultur som essens og kultur som social konstruktion. Forfatterne er således fortalere for et dynamisk kulturbegreb og for en praksisorienteret interkulturel tilgang til undervisning. Dannelsesidealet 'det bevidst intersubjektive, reflektive og dialogiske menneske' udgør bogens normativitet. Fælles fornuftsøgning er, mener forfatterne, den eneste måde, hvorpå vi kan gøre os håb om en fredelig fælles fremtid. Eleverne skal dannes til at kunne løse konflikter mellem forestillede fællesskaber via dialog og forhandling på en demokratisk måde. Forfatterne nærer dog ingen illusioner om, at den praksisorienterede interkulturelle undervisning vil føre til, at begreber som etnicitet og kultur vil forsvinde som oplevede forskelle.

Historielærerens rolle i den praksisorienterede interkulturelle undervisning er bl.a. at bevidstgøre eleverne om, at historie ikke er essens, men brug og relationer mellem mennesker, at historie er provisorisk, ikke lukket og deterministisk, at skabe åbninger for identitetsdannelse, som ikke fastlåser eleverne i bestemte identiteter og tilhørsforhold, og at gøre dem i stand til at udfordre systemer, der er ulige på den ene eller anden måde. Historielærere er, siger forfatterne, forpligtet på at være opmærksom på betydningsforskydninger over tid, at historicere det givne og taget for givne.

Forfatterne kommer vidt omkring i bogen. Der redegøres for begreber som kultur, hermeneutik, didaktik, historiedidaktik, identitet, multikulturel ideologi og undervisning, nation og nationa-

lisme, forholdet mellem kultur og natur, globalisering, læring, værdiafklaring mv. Indimellem giver de konkrete eksempler på interkulturel praksisorienteret didaktik ud fra egen undervisningserfaring fx at arbejde med familie- og livsfortællinger og stamtræer. På et liniefagshold viste sig fx at de fleste af de studerende havde ikke dansk afstamning, når man kom ud i 5. til 6. slægtsled. Det fremgår ikke af teksten, hvordan de studerende kom frem til disse data. At arbejde med kirkebøger er en svær ting, også selv om mange kirkebøger er digitaliseret og gjort tilgængelige på nettet via Statens Arkiver.

Bogen er ikke skrevet i noget svært sprog, men den mangler en klar og logisk struktur, hvilket gør den svær at læse. Jeg mistede orienteringen flere gange undervejs i læsningen. Forfatterne går desværre ikke rigtig i dialog med den eksisterende historiedidaktiske forskning og debat, hvilket gør, at bogen risikerer at komme til at stå isoleret. Det ville være ærgerligt, fordi temaerne som tages op absolut er relevante både i folkeskole- og læreruddannelsessammenhæng. Det kunne fx være interessant at få debatteret, hvilke konsekvenser forfatternes didaktik og dannelsesideal ville have for kompetenceprofilen for linjefaget historie i læreruddannelsen, ligesom det ville være interessant at udvide perspektivet til skolens øvrige fag: naturfagene inklusive. Lur mig om ikke også 'kultur' spøger der.

Forfatterne er meget foreskrivende. Det er sådan set i orden, men ofte har jeg på fornemmelsen, at de løber åbne døre ind i forhold til historiefaget. Det er fx ikke just nyt og banebrydende at hævde, at historie er et spørgsmål om fortolkning frem for essens, og at der kan eksistere flere tolkninger af samme sag. Forfatterne har gode intentioner og viljer, men er ikke særlig villige til at udfordre deres egne synspunkter. Det kunne de fx have gjort ved at forholde sig til poststrukturalistiske teoridannelser om magt og diskurser. Forfatterne når ikke så langt som til at diskutere, hvad rammerne og mulighedsbetingelserne er for kritisk bevidsthed og refleksivitet i en given situation, ligesom de ikke rigtig forholder sig til, hvad vi skal bruge den opnåede bevidsthed og refleksivitet til. Forfatterne håber vist, at vi bliver bedre mennesker af det. Så optimistisk er jeg ikke. Fordi vi bliver bevidste om magt og undertrykkelse, så forsvinder magt og undertrykkelse ikke ud af verden. Den opnåede bevidsthed og refleksivitet kan ligeså godt bruges til magtanvendelse som til frigørelse. Hvad vi imidlertid kan gøre og bør gøre er at starte en diskussion om vores forventninger til skolefaget historie. Min personlige holdning er, at såvel faghæftet som forfatterne til bogen bedriver overbudspolitik. Det er der ikke noget nyt i, men det gør ikke sagen bedre.

Carsten Tage Nielsen

Institut for Kultur og Identitet

Roskilde Universitet

Historieweb august 2010